

August 2015

Luk 10,23-37

Lignelsen om den barmhjertige samaritaner er en kristen grundfortælling. Der er mange ting, man kan hæfte sig ved i fortællingen. I det flg. vil jeg rette fokus mod et vigtigt aspekt: dette at se.

Man kan se på flere måder. Præsten og levitten så den overfaldne, og så ham alligevel ikke. I virkeligheden overså de ham. Vi får ikke at vide, hvorfor de holder sig på afstand. Måske er det fordi de ikke ønsker at blive "urene". Det kunne jo være en hedning, dvs. en som nogle jøder betragtede som uren. Eller måske troede de, at han allerede var død, og som ansatte ved templet kunne de ikke røre ved lig. Manden er med andre ord urørlig.

Samaritaneren reagerer anderledes. Han er uforbeholden åben i situationen, selv om han befinder sig på fremmed grund. Det viser sig i hans evne til at sanse – han "så ham". I hans evne til at indleve sig i den andens situation og føle med ham – han "havde medynk". Og endelig i hans evne til at handle på netop på den måde, den overfaldne har brug for.

Alle tre ting er vigtige. Det er er umuligt at hjælpe, hvis ikke man først har set dem, der er i nød. Vi kan ikke blive opmærksom på dem, der lider, ved bare at studere statistikker og læse rapporter. De er virkelige mennesker af kød og blod. Derfor er det afgørende at se, og at lade det sete få indflydelse på, hvad der skal ske. Det drejer sig om det, jeg vil kalde sansende nærvær.

For nogen tid siden læste jeg en artikel om demens og teologi med titlen "To see things as God sees them". Forfatterens pointe er, at det at drive teologi betyder at se tingene som Gud ser dem.

Vi er vant til at drøfte spørgsmålet om næstekærlighedens rækkevidde ud fra lignelsen om den barmhjertige samaritaner. Men man skal lægge mærke til, at den slet ikke besvarer spørgsmålet. I stedet anlægger den et helt nyt perspektiv. Det drejer sig om at se tingene med samaritanerens øjne. Og ikke nok med det. Det drejer sig også om at se virkeligheden med den overfaldnes øjne. Når det kommer til stykket, hører både samaritaneren og den overfaldne til de marginaliserede. At se tingene, som Gud ser dem, er at se virkeligheden "fra neden", fra de marginaliseredes perspektiv. Det svarer til et grundlæggende træk i Jesu forkyndelse. Her opfordres vi til at se verden med de fattiges og nødlidendes øjne. Spørgsmålet er, hvad det betyder for os i dag.

Der er mange eksempler på lignelsens nutidige betydning. Jeg vil nøjes med at nævne nogle overvejelser hos den norske sygeplejeforsker Kari Martinsen. Hun peger på lignelsen relevans i forbindelse med sygeplejen. Det, hun her siger, kan udmærket overføres på andre aktuelle forhold.

Kari Martinsen sondrer mellem "det registrerende øje" og "hjerterets øje". Præsten og levitten kendetegnes ved det registrerende blik. Det svarer til, hvad vi i dag kan opleve i et stort og upersonligt omsorgsapparat, nemlig følelsen af at være registreret som et tilfælde, en diagnose, hvor man helt er afhængig af andres ekspertise.

Samaritaneren er repræsentant for "hjerterets øje". I ham møder vi en person, der bliver berørt med hele sit jeg af det, der var sket. Samaritaneren så med øjne, der ikke gjorde nogen forskel (han og jeg er lige som mennesker) og med øjne, som gjorde en forskel (han er en anden, som trænger til hjælp). At se med hjerterets øje er mere end en rutineret venlighed. Det er et spørgsmål om at åbne sig for at se nuancerne, forskellen og særpræget hos den anden. Overført til nutidens behandling og

pleje af syge mennesker. Den blotte iagttagelse af patientens tilstand – det ”registrerende øje” – kan erstattes af et forhold mellem sygeplejerske og patient, som er præget af gensidighed og berøthed.

Opgaven er at se det konkrete menneske. Det er ikke uden betydning, hvad vi ser hos det andet menneske. Det, vi ser, afhænger af de briller vi ser med. Er det kritiske briller, ligegyldige briller, eller endda fjendskabets briller? Hvis vi giver os tid og ser på det andet menneske med overbærenhedens, forståelsens og kærlighedens briller, ser vi noget andet.

Evangeliet viser, at Jesus så på mennesker med kærlighedens briller. Han mødte de fattige og udstødte med en kærlighed og medlidenhed, der fik disse mennesker til at opleve en forvandling. Blot et enkelt eksempel. I fortællingen om enkens søn i Nain (Luk 7) hører vi, at Jesus så hende, ynkedes over hende og sagde ”Græd ikke”.

Vi lever i en tid præget af travlhed og effektivitet. Der er virkelig meget, vi skal nå. Og måske kan vi også overkomme en masse, men vores identitet bliver truet, fordi vi lader os ensrette af teknologien. Samtidig er vi tilbøjelige til at glemme alle de mennesker, der bliver overflødiggjort af teknologiens fart.

Over for teknologiens fart står en anden fart, nemlig kærlighedens fart, tålmodigheden. Og lignelsen om den barmhjertige samaritaner kan forstås ud fra denne tanke om kærlighedens fart. Samaritaneren er ikke blot et eksempel for os, men også et billede på Kristus. Vi ser her, hvordan den guddommelige kærlighed ”standser op”. Mens mange af os ”går forbi” eller ”ser den anden vej”, standser kærligheden op. Fordi Gud er kærlighed går han med langsomme skridt. Han giver sig tid til at tage sig af mennesker. Vi ser det i Jesu måde at omgås andre mennesker på.

Lukas fortæller, at Jesus på vej til Jerusalem møder en blind tigger, der råber: ”Jesus, Davids søn, forbarm dig over mig” (Luk 18,35-43). Historien viser, at Jesus på det tidspunktet var meget målrettet. Han skulle til Jerusalem for at lide og dø. Alligevel standser han op og helbreder manden.

Pointen i lignelsen er, at samaritaneren ikke går forbi, men standser op og hjælper. Kærligheden ser den anden. Kærligheden er altid årvågen. Den kan ikke udsættes, for det drejer sig om at handle her og nu. Den guddommelige kærlighed går ikke forbi, men standser op.

Johannes Nissen